

Definities van de richtingen en toelichting per richting

Richting 1

Definitie: De leerling werkt in alle taaldomeinen toe naar: het einddoel basisonderwijs: minimaal referentieniveau¹ 1F en waar mogelijk streefniveau 2F en het einddoel voortgezet onderwijs: minimaal referentieniveau 2F, 3F of 4F.

De leerling werkt in alle taaldomeinen² toe naar eenzelfde einddoel als hij/zij zou doen in Nederland of Vlaanderen.

Het moment dat deze doelen bereikt worden, kan per taaldomein enigszins verschillen.

Richting 2

Definitie: De leerling werkt in alle taaldomeinen (net als binnen richting 1) toe naar de referentieniveaus. Voor VO-leerlingen kan vanaf referentieniveau 2F het einddoel ook zijn gericht op het Europees Referentiekader B1 of hoger³.

De leerling bereikt, vanwege de invloed van andere talen, deze doelen **op een later moment** dan hij/zij zou doen in Nederland of Vlaanderen. Het moment dat deze doelen bereikt worden, kan per taaldomein verschillen.

Richting 3

Definitie: De leerling werkt toe naar de doelen die gebaseerd zijn op basale communicatieve functies zoals beschreven in het Europees Referentiekader A1 en A2. De leerling leert Nederlands als nieuwe taal⁴. Doelstellingen worden op maat geformuleerd en kunnen per taaldomein verschillen.

¹referentieniveaus: het referentieniveau taal schrijft voor wat kinderen moeten kennen en kunnen op het gebied van Nederlandse taal in basisonderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs en mbo. Het referentiekader bestaat uit fundamentele niveaus en streefniveaus. Het fundamentele niveau (F-niveau) is de basis die zo veel mogelijk leerlingen moeten beheersen. Het streefniveau (S-niveau) is voor leerlingen die meer aankunnen.

² taaldomeinen: categorieën van leerdoelen op het gebied van lezen, schrijven, mondelinge taalvaardigheid, woordenschat, begrippen en taalverzorging.

³ Het Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen (ERK) biedt een instrument om het niveau waarop iemand zijn talen beheerst te beschrijven. Het wordt in toenemende mate gebruikt in zowel het vreemdetalenonderwijs als in het onderwijs Nederlands aan anderstaligen. Het ERK onderscheidt 5 vaardigheden (lezen, luisteren, schrijven, spreken, gesprekken voeren) en 6 niveaus van taalbeheersing, van beginner tot bijna moedertaalspreker. De niveaus heten van laag naar hoog: A1, A2, B1, B2, C1 en C2.

⁴ Nederlands als nieuwe taal: De leerling is nauwelijks aanspreekbaar in het Nederlands. Thuis wordt geen of nauwelijks Nederlands gesproken, ook al is mogelijk een van de ouders Nederlandstalig

Richting 1

Definitie: De leerling werkt in alle taaldomeinen toe naar:

het einddoel basisonderwijs: minimaal referentieniveau⁵ 1F en waar mogelijk streefniveau 2F en het einddoel voortgezet onderwijs: minimaal referentieniveau 2F, 3F of 4F.

De leerling werkt in alle taaldomeinen⁶ toe naar eenzelfde einddoel als hij/zij zou doen in Nederland of Vlaanderen.

Het moment dat deze doelen bereikt worden, kan per taaldomein enigszins verschillen.

Toelichting

Leerlingen die aan hun Nederlandse taal werken binnen richting 1, doen dat op dezelfde manier als wanneer ze in Nederland of Vlaanderen op school zouden zitten. De leerling in het buitenland streeft dus jaarlijks dezelfde doelen na als een leerling in Nederland of Vlaanderen.

Daarom kun je bij deze richting in het NTC-onderwijs het makkelijkst voorspellen waar een leerling eind groep 8 zal staan in zijn ontwikkeling van de Nederlandse taal, namelijk minimaal op referentieniveau 1F. Eind groep 6 heeft een leerling in Nederland in principe referentieniveau 1F bereikt. Voor een deel van de leerlingen eind groep 8 is referentieniveau 2F het streven.

In het voortgezet NTC-onderwijs is het examendoel net als in Nederland en België afgestemd op de capaciteiten van de leerling. Die leercapaciteit is in het buitenland de optelsom van de resultaten voor het vak Nederlands op de NTC-school en de resultaten op de dagschool. Op basis daarvan komt de school tot een advies voor het toewerken naar een eindexamen in het vak Nederlands, gekoppeld aan referentieniveau 2F (VMBO), 3F (HAVO) of 4F (VWO)⁷, of een internationaal examen zoals International Baccalaureaat (IB). Bij twijfel kan er een capaciteitenonderzoek plaatsvinden. Bij het bepalen van het examendoel wordt naast dat wat de leerling kan, ook het toekomstdoel van de leerling meegewogen. Wat is de motivatie om een bepaald diploma te halen? Samen met ouders en leerling wordt het examendoel bepaald. Het diploma kan niet altijd ter plaatse worden behaald, omdat de school dit niet altijd op locatie aanbiedt.

⁵ [referentieniveaus](#): het referentieniveau taal schrijft voor wat kinderen moeten kennen en kunnen op het gebied van Nederlandse taal in basisonderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs en mbo. Het referentiekader bestaat uit fundamentele niveaus en streefniveaus. Het fundamentele niveau (F-niveau) is de basis die zo veel mogelijk leerlingen moeten beheersen. Het streefniveau (S-niveau) is voor leerlingen die meer aankunnen.

⁶ taaldomeinen: categorieën van leerdoelen op het gebied van lezen, schrijven, mondelinge taalvaardigheid, woordenschat, begrippen en taalverzorging.

⁷ bron: SLO, [referentiekader taal](#)

Lesprogramma

De leerlingen in richting 1 werken toe naar dezelfde doelen als hun leeftijdgenoten in Nederland en Vlaanderen. Deze doelen zijn gebaseerd op de referentieniveaus en overzichtelijk beschreven op Globus in [de NTC-leerlijn](#).

Voor het basisonderwijs kun je dus van leerlingen verwachten dat ze met taalmethodes die in Nederland of Vlaanderen worden gebruikt, goed uit de voeten kunnen. Er zijn inhoudelijk weinig aanpassingen aan de lesstof nodig op drie dingen na:

1. In het NTC-onderwijs is (veel) minder lestijd beschikbaar dan in Nederland of Vlaanderen. Het lesprogramma moet daarom compacter worden aangeboden en vergt keuzes van de leraar.
2. De thema's die aangeboden worden in deze taalmethodes zijn niet altijd relevant voor NTC-leerlingen en kunnen om aanpassing vragen. Voor betekenisvolle thema's kan de leraar de [inspiratieposters cultuuronderwijs](#) op Globus raadplegen om ideeën op te doen.
3. Er is extra aandacht voor Nederlandse woordenschat nodig, omdat de leerlingen dagonderwijs volgen op een niet-Nederlandstalige school en dat een remmende invloed heeft op de Nederlandse woordenschat, met name van schooltaalwoorden.

Didactische aanpak:

Om de leerlingen die richting 1 onderwijs volgen goed te ondersteunen, is het belangrijk dat de leraar taaldidactiek kan inzetten die onder andere is gericht op het leren van Nederlands als tweede taal, bijvoorbeeld:

- Woordenschatdidactiek: stapsgewijze aanpak voor aanleren van woorden;
- Translanguaging: bewust inzetten van de dominante taal van de leerling ter ondersteuning van het leerproces in het Nederlands;
- Visualiseren: zichtbaar maken van leerstappen, processen en betekenissen;
- Modellen: hardop denkend voordoen van leerstappen en lesdoelen.

Richting 2

Definitie: De leerling werkt in alle taaldomeinen (net als binnen richting 1) toe naar de referentieniveaus. Voor VO-leerlingen kan vanaf referentieniveau 2F het einddoel ook zijn gericht op het Europees Referentiekader B1 of hoger⁸.

De leerling bereikt, vanwege de invloed van andere talen, deze doelen **op een later moment** dan hij/zij zou doen in Nederland of Vlaanderen. Het moment dat deze doelen bereikt worden kan per taaldomein verschillen.

Toelichting

Leerlingen die Nederlands onderwijs volgen in richting 2, werken aan dezelfde doelen en taaldomeinen als in Nederland of Vlaanderen, maar het kost hen meer tijd omdat Nederlands niet hun eerste of dominante taal is. Meestal spreekt een van de ouders wel Nederlands, maar zijn deze leerlingen niet altijd met Nederlands grootgebracht. Een groot deel van hun dagelijkse taalomgeving is dus niet-Nederlands. De invloed van andere talen zie je vooral terug in een kleinere woordenschat en in verbasteringen van grammatica, spelling en uitspraak. Toch hebben leerlingen die richting 2 volgen voldoende taalbasis om Nederlandse uitleg te begrijpen en zich steeds beter duidelijk te maken in het Nederlands. Voor hen is in de NTC-les wel meer tijd nodig om de leerdoelen (zoals beschreven in de NTC-leerlijn en uitgewerkt in taalmethodes) te bereiken en het kost meer moeite om sommige aspecten van het Nederlands onder de knie te krijgen. Een leerling die richting 2 volgt, ontwikkelt vaak een disharmonisch taalprofiel: op sommige taalonderdelen gaat het leerproces sneller en op andere langzamer. Het moment waarop verschillende doelen bereikt worden, ligt daardoor verder uit elkaar dan bij leerlingen in richting 1. Omdat bij jonge kinderen de taalontwikkeling nog zulke sprongen maakt, wordt pas bij overgang naar groep 3 een richting bepaald; dan wordt gekeken of de leerling voldoende Nederlandse taalbasis heeft om zich verder te ontwikkelen binnen richting 1 of 2.

Overgang PO-VO

Een leerling in richting 2 loopt ieder jaar wat meer vertraging op ten opzichte van leerlingen in Nederland en Vlaanderen. Daarom is het belangrijk bij deze leerlingen individueel in te schatten wanneer en/of op welke taaldomeinen referentieniveau 1F of 2F behaald kan worden. Dit kan wel twee of drie jaar langer duren dan binnen richting 1. Ook kan het leertempo veranderen, afhankelijk van motivatie en mate van blootstelling aan het Nederlands. Daarom is het belangrijk regelmatig de leervorderingen te evalueren en eventueel tussentijds bij te stellen. Observaties en toetsgegevens helpen daarbij. Een leerling kan dus (in overleg met leerling en ouders) van richting veranderen naar richting 3 of naar richting 1. Uiterlijk wanneer een leerling in richting 2 **de leeftijd van 14 jaar** bereikt, stapt deze over van NTC-PO naar NTC-VO onderwijs, ook als

⁸ Het [Europees Referentiekader](#) voor Moderne Vreemde Talen (ERK) biedt een instrument om het niveau waarop iemand zijn talen beheerst te beschrijven. Het wordt in toenemende mate gebruikt in zowel het vreemdetalenonderwijs als in het onderwijs Nederlands aan anderstaligen. Het ERK onderscheidt 5 vaardigheden (lezen, luisteren, schrijven, spreken, gesprekken voeren) en 6 niveaus van taalbeheersing, van beginner tot bijna moedertaalspreker. De niveaus heten van laag naar hoog: A1, A2, B1, B2, C1 en C2.

referentieniveau 1 F nog niet is behaald. Op dat moment bepaalt de leraar wat een goede examenrichting is voor de leerling. Nederlandse methodes voor VMBO basis en kader werken ook toe naar referentieniveau 1F en passen beter bij een 14-jarige dan lesstof van de basisschool. Een leerling in richting 2 kan dan toewerken naar een VMBO-examen (referentieniveau 2F), een Havo-examen (referentieniveau 3F) of naar een ERK examen op B1 niveau (vergelijkbaar met 2F) of B2 niveau (vergelijkbaar met 3F)⁹. De kans dat een richting 2-leerling op 18-jarige leeftijd referentieniveau 4F of ERK doelen C1 bereikt (VWO examenniveau) is uitzonderlijk. Referentieniveau 4F of ERK-niveau C1/C2 zijn alleen haalbaar voor een 18-jarige leerling binnen richting 1.

Lesprogramma:

Een leerling in richting 2 begrijpt voldoende van Nederlandse uitleg om uit de reguliere taalmethoden en lesmaterialen uit Nederland of Vlaanderen te kunnen werken. Ook kan de leraar een eigen lesprogramma samenstellen aan de hand van de doelen voor richting 1 of 2 NTC-onderwijs. Alle doelen zijn gebaseerd op de referentieniveaus en overzichtelijk beschreven op Globus in [de NTC-leerlijn](#).

Er zijn wel extra aanpassingen nodig in het aanbieden van een lesprogramma, om het passend te maken. Dit is met name nodig voor lesdoelen waar veel verstorende invloed (interferentie) optreedt vanuit de andere taal of talen:

Meer uitleg: leerlingen kunnen de instructie (uitleg) volgen in het Nederlands, maar er is extra instructie nodig zodat de lesstof goed wordt begrepen en de lesdoelen worden bereikt. Het gaat zowel om uitleg van woorden, begrippen en begrip van teksten als uitleg van taalregels als het nadrukkelijker oefenen op uitspraak, klanken, woorden en zinnen.

Meer feedback: leerlingen hebben meer feedback nodig op gemaakt werk en spreekopdrachten.

Meer herhaling: leerlingen hebben meer herhaling nodig om het geleerde te laten beklijven.

Daarnaast zijn de aanpassingen die al onder richting 1 bij lesprogramma zijn genoemd van toepassing (compact aanbieden en aanpassen van thema's)

Didactische aanpak:

Om de leerlingen in richting 2 goed te ondersteunen is het belangrijk dat de leraar taaldidactiek kan inzetten die onder andere is gericht op het leren van Nederlands als tweede taal, bijvoorbeeld:

- Woordenschatdidactiek: stapsgewijze aanpak voor aanleren van woorden;
- Translanguaging: bewust inzetten van de dominante taal van de leerling ter ondersteuning van het leerproces in het Nederlands;
- Visualiseren: zichtbaar maken van leerstappen, processen en betekenissen;
- Modellen: hardop denkend voordoen van leerstappen en lesdoelen.

⁹ bron: [College voor toetsen en examens](#)

Richting 3

Definitie: De leerling werkt toe naar de doelen die gebaseerd zijn op basale communicatieve functies zoals beschreven in het Europees Referentiekader A1 en 2. De leerling leert Nederlands als nieuwe taal¹⁰. Doelstellingen worden op maat geformuleerd en kunnen per taaldomein verschillen.

Toelichting

Leerlingen binnen richting 3 leren Nederlands op het niveau van een nieuwe of vreemde taal; zij zijn nog in het proces van het verwerven van de basis van de taal.

In Nederland en Vlaanderen worden voor deze taalleerders ook wel de termen NVT (Nederlands als Vreemde Taal) of NT3 (Nederlands als 3de taal) gebruikt.

Voor NTC-leerlingen binnen richting 3 zijn deze termen eigenlijk niet helemaal passend. Vaak is het Nederlands geen echte vreemde taal voor deze kinderen, want sommige leerlingen in richting 3 hebben bijvoorbeeld veel familie in Nederland. Ook kun je bij NTC-leerlingen in richting 3 er niet vanuit gaan dat Nederlands hun derde taal is, daarvoor is de groep te divers.

De leerlingen binnen richting 3 werken toe naar doelen die gericht zijn op het eenvoudig leren communiceren in woord en geschrift en het kunnen lezen van eenvoudige teksten. Enkele voorbeelden van doelen:

- *Mijn leerlingen stellen zichzelf voor met naam (doel uit de NTC-leerlijn Richting 3-mondelinge taalvaardigheid – fase 2)*
- *Mijn leerlingen kunnen een bericht (op sociale media) schrijven over hun persoonlijke ervaring of gevoelens (doel uit de NTC-leerlijn Richting 3-schrijven – fase 4)*

Voor leraren die lesgeven aan leerlingen in richting 3 in het NTC-onderwijs, zijn deze doelen overzichtelijk beschreven op Globus in de NTC-leerlijn. De doelen zijn gebaseerd op de doelen beschreven in het Europees Referentiekader voor de Talen (ERK), niveau A1 en A2.

Omdat bij jonge kinderen de taalontwikkeling nog zulke sprongen maakt, wordt pas bij overgang naar groep 3 een richting bepaald; dan wordt gekeken of de leerling voldoende Nederlandse taalbasis heeft om zich verder te ontwikkelen binnen richting 1 of richting 2.

Wanneer de leerling de doelen voor richting 3 behaald heeft, kan deze overstappen naar de doelen voor richting 2. Daarvoor zijn afspraken tussen school, ouders en leerling over het gewenste eindniveau en de daarbij behorende begeleiding noodzakelijk.

Ondersteuning door ouders / voldoende Nederlandstalig aanbod in de thuisomgeving is daarbij van wezenlijk belang.

¹⁰ Nederlands als nieuwe taal: De leerling is nauwelijks aanspreekbaar in het Nederlands. Thuis wordt geen of nauwelijks Nederlands gesproken, ook al is mogelijk een van de ouders Nederlandstalig

Lesprogramma

Voor deze leerlingen is het volgen van een reguliere Nederlandse instructie, gericht op doelen uit bijvoorbeeld een Nederlandse lesmethode, te lastig.

Reguliere Nederlandse en Vlaamse lesmethodes zijn hierdoor niet geschikt. De school zal dus zelf op zoek moeten gaan naar lesmateriaal dat passend is voor deze doelgroep. Kijk voor tips over lesmaterialen op [Globus](#). Ook kun je op [de website van het LOWAN](#) een overzicht vinden van alle beschikbare lesmaterialen voor deze leerlingen.

Dit zal ook tot consequentie hebben dat deze leerlingen meestal niet in een lesgroep met leerlingen binnen richting 1 en 2 kunnen participeren.

Didactische aanpak

Leerlingen in richting 3 kunnen niet worden aangesproken in het Nederlands zoals je leerlingen in richting 1 en 2 aanspreekt. Daarom past de leraar zijn taalgebruik als volgt aan:

- Spreekt langzaam en laat duidelijke pauzes tussen de woorden vallen
- Spreekt in korte, maar correcte zinnen
- Maakt veel gebruik van mimiek, gebaren om taal te ondersteunen. Vaste gebaren kunnen helpend zijn.
- Gebruikt zowel afbeeldingen als woorden, die worden aangewezen tijdens het spreken.
- Verwoordt eigen handelingen: ik loop naar de deur, ik doe de deur open.
- Herhaling is voor het inslijpen van de lesstof bij deze leerlingen belangrijk.

Vaak begrijpen leerlingen het Nederlands al wel enigszins maar spreken het nog niet. Dit is de zogenaamde stille periode. Belangrijk is om geen druk te leggen op het spreken. Zodra leerlingen het gevoel hebben, genoeg woorden te hebben, gaan zij vanzelf over tot spreken.